

КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЦЕЛУЙКО ОЛЕКСІЙ ІВАНОВИЧ

УДК 338: 372.77

**МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ**

25.00.02 – механізми державного управління

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління

Запоріжжя – 2021

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Державному університеті інфраструктури і технологій Міністерства освіти і науки України, м. Київ.

Науковий керівник – кандидат наук з державного управління, доцент,
Заслужений працівник освіти України
СКОК Павло Олександрович,
Державний університет інфраструктури і технологій,
проректор з наукової роботи.

Офіційні опоненти: доктор наук з державного управління, професор
ГОРНИК Володимир Гнатович,
Таврійський національний університет
імені В. І. Вернадського, м. Київ,
директор навчально-наукового інституту управління,
економіки та природокористування;

кандидат наук з державного управління
ДЕНИСЮК Олександр Васильович,
Головне управління СБУ в Донецькій
та Луганській областях,
помічник начальника.

Захист відбудеться «22» вересня 2021 р. о 12⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 17.127.03 у Класичному приватному університеті за адресою: 69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70б, ауд. 125.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Класичного приватного університету за адресою: 69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70б, ауд. 114.

Автореферат розісланий «20» серпня 2021 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

К. О. Набока

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Всебічне дослідження ролі механізмів державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання в забезпеченні національної безпеки України, незалежно від того, які конкретно органи це роблять, неможливе без аналізу різних видів контролю, розкриття їх сучасних форм і методів, правового статусу й механізмів функціонування, з'ясування результативності контрольних заходів. Використання історичного методу дослідження проблем механізмів державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання в Україні дає змогу виявити основні тенденції його становлення, функціонування, розвитку. Такий підхід дає можливість виявити в історії нашої держави подібні етапи розвитку окресленого явища, використати позитивний досвід і уникнути історичних помилок.

В умовах глобалізації світової економіки та формалізації державних кордонів у міжнародній системі руху капіталу питання державного регулювання фінансової безпеки для України та суб'єктів господарювання стає одним з найбільш важливих. Для сучасного стану вітчизняної економіки характерні нестабільність, наявність великої кількості загроз, що створюють значні ризики, а також підривають можливість досягнення цілей соціально-економічного розвитку, зміцнення обороноздатності країни й загалом створюють проблеми забезпечення економічної безпеки. Однією з основних причин, що перешкоджають зусиллям влади зі зміцнення державності, створення сильної, багатопланової економіки, орієнтованої на забезпечення сталого економічного розвитку держави та суспільства, захист їх від економічних загроз, є нестабільність фінансової системи України. Щоб знайти шляхи вирішення проблеми фінансової безпеки України, необхідно вдосконалити механізми державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання.

На підставі вищевикладеного можна стверджувати, що державне регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання є складною, багатоаспектною категорією. З одного боку, це функція державного управління, щодо якого державне регулювання виступає засобом, інструментом реалізації політики держави. З іншого – його можна розглядати як управлінську діяльність, що має свої методи, способи, форми реалізації. Розкриттю сутності механізмів державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання сприяє його розгляд у всіх аспектах свого прояву, однак визначальним є виявлення механізмів державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання. З погляду державного регулювання це поняття можна тлумачити у вузькому й широкому розумінні.

Важливу роль у дослідженнях проблематики державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання відіграли праці таких зарубіжних учених, як: А. Арене, Р. Адамс, Є. Аткинсон, Дж. Бейлі, Дж. Бюкенен, Дж. Ваттс, Р. Зоді, Д. Ірвін, Дж. Робертсон, П. Самуельсон, Дж. Стігліц та ін. Окреслена тематика також відображена в наукових працях українських науковців, серед яких, зокрема, В. Базилевич, О. Барановський, І. Басанцов, М. Білуха, О. Василик, Т. Васильєва, В. Горник, М. Корнеєв, В. Кравченко, І. Лютий, Ю. Осадчий, В. Симоненко, В. Федосов, В. Феценко, В. Шевчук та ін. Різні аспекти проблем державного фінансового контролю, зокрема в контексті економічної безпеки на

макрорівні, висвітлювали вітчизняні фахівці З. Варналій, О. Денисюк, В. Дрозд, М. Єрмошенко, М. Каленський, Т. Ковальчук, В. Мельничук, В. Мунтіян та ін. Однак, незважаючи на значний рівень наукових здобутків з тематики державного регулювання фінансової безпеки, багато теоретичних і практичних аспектів потребують подальших досліджень.

Разом з тим, віддаючи належне важливості й науковій цінності напрацьованих згаданих вище авторів у вирішенні теоретичних і практичних питань державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання, доводиться констатувати відсутність в українській науці розгорнутого наукового обґрунтування та комплексного дослідження процесу формування механізмів державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано в межах науково-дослідних робіт Державного університету інфраструктури і технологій: «Удосконалення організаційно-методичного забезпечення обліково-звітного процесу на підприємствах транспорту в умовах євроінтеграції» (номер державної реєстрації 0116U003938, 2016–2019 рр.), «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності підприємств України в умовах глобалізації» (номер держреєстрації 0118U100624, 2019–2022 рр.). Внесок здобувача полягає в обґрунтуванні концептуальних положень фінансово-бюджетної безпеки, що передбачають механізм державного управління ризиками у фінансовій сфері.

Мета й завдання дослідження. *Метою дослідження є обґрунтування теоретичних засад і розробка науково-практичних рекомендацій щодо формування механізмів державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання.*

Відповідно до цієї мети поставлено такі *завдання*:

- уточнити зміст державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання;
- розглянути системний підхід до забезпечення державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання;
- обґрунтувати методичні підходи до оцінювання ефективності реалізації державного регулювання фінансової безпеки;
- удосконалити концептуальні положення фінансово-бюджетної безпеки;
- розвинути підхід до формування державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання в умовах євроінтеграції;
- дослідити елементи державного фінансового контролю;
- сформувати інституційно-правовий механізм регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання;
- надати рекомендації з удосконалення функціонально-цільового механізму державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання;
- розробити науково обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення організаційно-економічного механізму державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання.

Об'єкт дослідження – забезпечення фінансової безпеки.

Предмет дослідження – механізми державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання.

Методи дослідження. Теоретичною основою дисертаційної роботи є праці вітчизняних і зарубіжних учених, наукові дослідження в галузі програмно-цільового управління, законодавчі та нормативно-правові акти, що встановлюють правові й організаційні основи суспільних відносин у системі вдосконалення механізмів державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання в Україні.

У роботі відповідно до поставлених завдань використано такі методи дослідження, як: *аналізу і синтезу, наукової абстракції* (при уточненні категоріально-понятійного апарату дослідження); *кількісного та якісного порівняння, аналогій, спостереження, статистичний і графічний* (при визначенні особливостей функціонування державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання в умовах євроінтеграції); *системно-структурний* за принципом системного дослідження соціально-економічних явищ і процесів (при розробці концептуальних засад фінансово-бюджетної безпеки, що передбачають механізм державного управління ризиками у фінансовій сфері); *структурної декомпозиції* (при обґрунтуванні організаційно-економічного механізму державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання); *моделювання та прогнозування* (при розробці функціонально-цільового механізму державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання); *формалізації* (під час розробки інституційно-правового механізму регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання).

Інформаційною базою дослідження є закони України; укази Президента України; нормативні акти Кабінету Міністрів України; аналітичні матеріали Міністерства фінансів України, Міністерства соціальної політики України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України; звітно-аналітична інформація Державної служби статистики України; аналітичні огляди Світового банку, Європейського інвестиційного банку та інших міжнародних фінансових організацій; результати наукових досліджень з питань удосконалення механізмів державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у вирішенні наукового завдання розвитку теоретико-методологічних засад, обґрунтуванні методичних і науково-практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання, зокрема:

удосконалено:

– системний підхід до забезпечення державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання як власної фінансової стратегії, яка містить дві взаємопов'язані підсистеми, а саме: загальнодержавні фінанси (забезпечують потреби розширеного відтворення на рівні національної економіки в цілому) та фінанси господарюючих суб'єктів (використовуються для забезпечення відтворювального процесу грошовими коштами на макрорівні), що передбачає застосування граничних значень індикаторів фінансової безпеки держави у сфері грошового обігу; платіжно-розрахунковій сфері; банківській сфері; страховій сфері, що забезпечить стабільне фінансування суспільних потреб і перерозподіл грошових коштів в економіці;

– підхід до формування державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання в умовах євроінтеграції, який, на відміну від інших, базується на

принципах: міжнародного маркетингу (спрямованого на розвиток мереж філій по всьому світу та освоєння нових інформаційних технологій); міжнародного форфейтингу (дає можливість організаціям, компаніям і країнам навіть під час інфляції, дефолту й кризи підтримувати міжнародну торгівлю та здійснювати товарообіг); державного регулювання страхової діяльності (прийняття законодавчих актів, що регулюють страхування; установлення правил ліцензування й вимог до розміщення страхових резервів; створення особливого правового механізму, що забезпечує нагляд за функціонуванням страхових організацій), що забезпечить інтеграцію в світову економіку завдяки концентрації банківського капіталу за допомогою злиття та поглинання;

– інституційно-правовий механізм регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання шляхом створення Єдиної інформаційної системи, яка базується на синтезі принципів державного управління фондовим ринком (публічності, щодо вимог до випуску та фінансового забезпечення різних типів цінних паперів; функціональності – об'єднання всіх органів на основі національних інтересів) та компонентів, а саме: інституційного (система державних органів і установ, що забезпечують фінансову безпеку держави); правового (основи взаємодії банківської системи з державними органами банківського, валютного, фінансового контролю); інформаційного (відомості про надходження доходів і виконання різних рівнів бюджету; відомості про податковий облік платників податків; відомості про податкові правопорушення; відомості про сплату різних митних платежів);

– функціонально-цільовий механізм державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання за такими складовими, як: функціонально-цільова (посилення вимог до систем страхування ризиків з різних видів діяльності кредитних установ, збільшення ролі саморегульованих організацій банківського співтовариства, пріоритетність розвитку національних банків, регулювання банківського аудиту на законодавчому рівні, дотримання принципів соціальних зобов'язань держави); організаційно-економічна (фінансове забезпечення соціальної діяльності держави; диференційоване застосування регуляторних механізмів грошово-кредитної політики); транснаціоналізація (об'єднання капіталів, злиття, взаємне придбання активів, створення глобальних маркетингових конкурентних стратегій, систем глобальних кореспондентських відносин та рахунків);

– організаційно-економічний механізм державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання, який, на відміну від існуючого, базується на зовнішньоторговельній інтеграції, за рахунок синтезу моделей, а саме: преференційної (підвищення привабливості прикордонних регіонів для підприємницької діяльності за допомогою преференційного візового, митного й податкового режимів) та євроінтеграційної (імплементация й координація зовнішньоторговельної, податкової, кредитної та інших аспектів макроекономічної політики ЄС, створення ефективних платіжних, митних, валютних, економічних союзів);

набули подальшого розвитку:

– понятійно-категорійний апарат дослідження шляхом доповнення та уточнення змісту поняття «державне регулювання фінансової безпеки суб'єктів

господарювання» в дуальній єдності внутрішніх інтересів держави (накладення мораторію на видачу валютних вкладів або обмеження добової суми на зняття готівки) та приватних, а саме: банківської безпеки (концентрація банківського капіталу), фондового ринку (безпека ринку державних цінних паперів, корпоративних цінних паперів, безпека біржового й позабіржового ринків, учасників депозитарної системи, посередників), валютно-грошової безпеки (забезпечення внутрішньої та зовнішньої захищеності національної валюти, її стабільності), безпеки позабюджетних фондів (безпека грошових фондів, які перебувають у розпорядженні центральних і місцевих органів влади й призначені для фінансування суспільних потреб цільового характеру), що забезпечить запобігання та нейтралізацію реальних і потенційних загроз національним інтересам;

– методичні підходи до оцінювання ефективності реалізації державного регулювання фінансової безпеки, що передбачає збереження експортно-сировинної моделі розвитку країни, враховуючи національні інтереси на засадах захищеності, а саме: особистості (забезпечення конституційних прав, свободи, гідності), соціально-економічної (гідні якість і рівень життя громадян), військово-політичної стабільності суспільства (військово-оборонна безпека держави), збереження цілісності держави (суверенітет, територіальна цілісність), що забезпечить розвиток цільової підтримки експортно-орієнтованих виробництв, застосування інструментів стимулювання зовнішньофінансової діяльності малого й середнього бізнесу;

– концептуальні положення фінансово-бюджетної безпеки, що передбачають механізм державного управління ризиками у фінансовій сфері за напрямками: бюджетно-податкове регулювання (забезпечення відповідними фінансовими ресурсами наявної державної програми соціально-економічного розвитку); грошово-кредитно-банківська система (зміна грошової маси, процентних ставок, бюджетне стимулювання); валютно-грошова політика (макроекономічна стабілізація), – що забезпечить захист національних інтересів держави в разі виникнення та поглиблення загроз у фінансовій сфері;

– елементи державного фінансового контролю, які, на відміну від раніше існуючих, базуються на виявленні відхилень, доцільності, ефективності управління фінансовими ресурсами завдяки синтезу принципів: законності, незалежності, об'єктивності, відповідальності, гласності, системності, – що забезпечить фінансову стабільність і безпеку країни, досягнення стратегічних цілей держави, підвищення рівня якості життя населення, реформування системи управління державними фінансами.

Практичне значення одержаних результатів. У дисертаційній роботі сформульовано теоретичні положення та обґрунтовано практичні рекомендації, спрямовані на підвищення ефективності державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання. Основні ідеї та висновки дослідження доведено до конкретних положень, методик і рекомендацій. Вони можуть бути використані в практичній діяльності органами державного управління та місцевого самоврядування, підприємствами, громадськими організаціями.

Результати дослідження використано Комітетом з питань фінансів, податкової та митної політики Верховної Ради України під час розроблення інституційно-

правового механізму регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання (довідка від 17.07.2019 № 03-38/4-102(131734)); Міністерством фінансів України щодо запровадження системного підходу до забезпечення державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання (довідка від 08.08.2019 № 14098-11/Б-1501/1452); Українським національним комітетом Міжнародної торгової палати (ICC Ukraine) щодо обґрунтування функціонально-цільового механізму державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання під час реалізації проектів у сфері публічно-приватного партнерства (довідка від 17.02.2021 № 357).

Теоретичні положення дисертації використано в навчальному процесі Державного університету інфраструктури і технологій при розробці та викладанні навчальних дисциплін: «Державне регулювання економіки», «Державне та регіональне управління» (довідка від 16.12.2020 № 65-12).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є одноосібно виконаною працею, в якій викладено авторський підхід до розробки теоретичних положень та надання практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання. У дисертації використано лише ті ідеї та положення, які одержані автором самостійно.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дослідження представлені й пройшли апробацію на V Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Стійкий розвиток національної економіки: актуальні проблеми та механізми забезпечення» (м. Кривий Ріг, 2021 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Шляхи забезпечення стабілізації економіки в умовах пандемії» (м. Одеса, 2021 р.); Всеукраїнській науковій конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Соціально-відповідальне суспільство: реалії, виклики, перспективи» (м. Мелітополь, 2021 р.).

Публікації. Основні положення дисертаційної роботи опубліковано в 9 наукових працях загальним обсягом 4,29 обл.-вид. арк., у тому числі: 5 статтях у наукових фахових виданнях України з державного управління, 1 статті в зарубіжному виданні, 3 матеріалах конференцій.

Обсяг та структура роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Повний обсяг роботи – 299 сторінок. Дисертація містить 7 таблиць на 7 сторінках, 11 рисунків на 11 сторінках. Список використаних джерел включає 220 найменувань і викладений на 18 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано вибір теми дисертації; вказано зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету, завдання, об'єкт і предмет, методи дослідження; вказано наукову новизну й практичне значення одержаних результатів; наведено дані щодо апробації та публікацій.

У **першому розділі** – «*Теоретико-методологічні засади державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання*» – уточнено зміст державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання;

удосконалено системний підхід до забезпечення державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання; обґрунтовано методичні підходи до оцінювання ефективності реалізації державного регулювання фінансової безпеки.

Визначено, що важливу роль в активізації сфери фінансів відіграє процес глобалізації, що супроводжується падінням рівня державного регулювання та обмежень, пов'язаних з інтересами окремих національних економічних структур. Значення фінансів у розвитку держави, її стабільності й безпеки зумовлює відповідне місце фінансової безпеки як ключової ланки системи національної безпеки країни. Запропонований підхід до державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання дає змогу визначити, якою мірою стійкість економічного розвитку країни залежить від фінансових чинників, а якою – від особливостей економіки, ступеня розвитку галузей реального сектору, забезпечення технологічної, інформаційної, сировинної, продовольчої та інших видів безпеки.

З'ясовано, що система реальних і потенційних загроз не є постійною, вони можуть виникати й зникати, наростати та зменшуватися, при цьому буде змінюватися їх значущість для безпеки держави. Одним з важливих підходів до аналізу загроз фінансовій безпеці є їх класифікація за характером і ступенем небезпеки, яку вони в собі приховують. Предметом державного регулювання в галузі фінансової безпеки суб'єктів господарювання є формування й реалізація фінансової політики та інституціональних перетворень, що усувають або пом'якшують шкідливий вплив дестабілізуючих факторів у межах єдиної програми фінансової реформи. Визначено складові системи державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання (рис. 1).

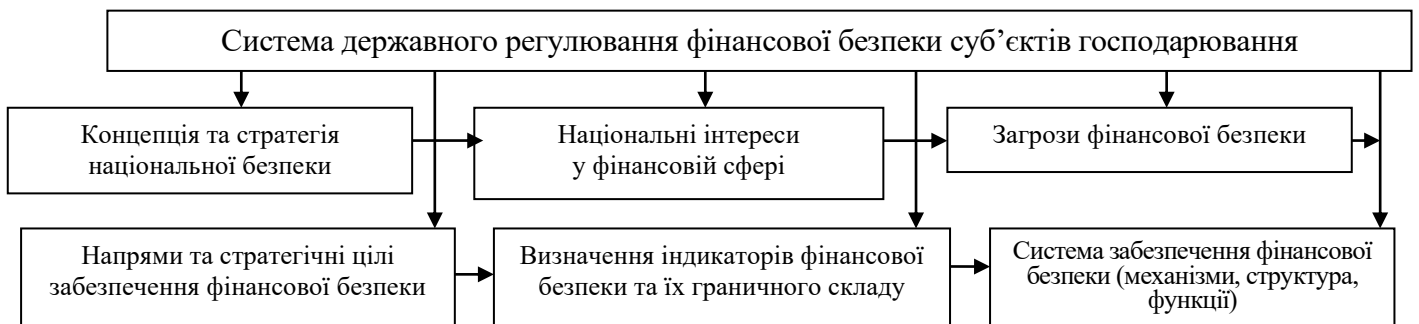

Рис. 1. Система державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання (побудовано автором)

У Концепції національної безпеки при викладі найважливіших конкретних напрямів забезпечення фінансової безпеки країни встановлено їх чіткий поділ на дві сфери дії: внутрішньофінансову (внутрішній аспект) і зовнішньофінансову (зовнішній аспект) (рис. 2). До заходів і механізмів фінансової політики, спрямованої на забезпечення фінансової безпеки, можна зарахувати таке: моніторинг і прогнозування чинників, що визначають загрози фінансовій безпеці в короткостроковій та довгостроковій перспективі; розробку кількісних параметрів порогових значень фінансової безпеки, вихід за межі яких становить загрозу розвитку економіки країни; формування державних бюджетів; удосконалення організаційної та функціональної структури системи фінансової безпеки; удосконалення законодавства з урахуванням проблем фінансової безпеки суб'єктів господарювання.

Рис. 2. Напрями державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання (побудовано автором)

У другому розділі – «Особливості державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання» – удосконалено концептуальні положення фінансово-бюджетної безпеки; розвинуто підхід до формування державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання в умовах євроінтеграції; удосконалено елементи державного фінансового контролю.

Визначено, що стан економіки країни визначає стан фінансів. Якщо для розвитку економіки характерні постійне зростання сукупного суспільного продукту, збільшення ВВП і національного доходу, то для стану фінансів – стійкість і стабільність; вони стимулюють подальший розвиток виробництва й підвищення якості життя громадян. Економічна криза, спад виробництва, зростання безробіття призводять до різкого погіршення фінансових показників, що виражається в збільшенні бюджетних дефіцитів, які фінансуються за рахунок внутрішніх і зовнішніх державних запозичень, емісії грошей, а також у збільшенні державного боргу й витрат за ним. Усе це тягне за собою неможливість своєчасного фінансування державних витрат, розвиток інфляції, порушення господарських

зв'язків, збільшення взаємних неплатежів і бартерних угод, труднощі з проведенням податкової політики, зниження життєвого рівня широких верств населення.

Процес фінансової глобалізації супроводжується державним дерегулюванням, якому властиво послаблення регулятивної функції держави й зниження рівня ефективності застосування державних обмежень у фінансовій сфері. Неконтрольовані концентрації та диспропорції фінансового капіталу в поєднанні з інтеграцією світових економік є потенційною небезпекою для макроекономічної стабільності й стабільності національних фінансових систем. Посилення ролі фінансового капіталу в процесі відтворення, урахування наслідків процесів глобалізації та дерегулювання у фінансовій сфері, інших тенденцій світового фінансового господарства вимагають прийняття ефективних заходів щодо забезпечення заданого рівня фінансової безпеки держави. У зв'язку із цим запропоновано концептуальні положення фінансово-бюджетної безпеки, що передбачають механізм державного управління ризиками, пов'язаними з грошово-кредитно-банківською, бюджетно-податковою та валютно-грошовою політикою; функціонуванням банківської системи й фінансового ринку. У Державній стратегії економічної безпеки України стійкість фінансової системи визначається рівнем дефіциту бюджету, стабільністю цін, нормалізацією фінансових потоків і розрахункових відносин, стійкістю банківської системи та національної валюти, ступенем захищеності інтересів вкладників, золотовалютного запасу, розвитком українського фінансового ринку й ринку цінних паперів, а також зниженням зовнішнього та внутрішнього боргу й дефіциту платіжного балансу, забезпеченням фінансових умов для активізації інвестиційної діяльності.

У табл. 1 наведені основні зовнішні та внутрішні загрози фінансово-бюджетній безпеці України, чи інакше – сукупність умов і факторів, що створюють небезпеку стабільному функціонуванню та ефективному розвитку національної бюджетної системи.

Якщо зовнішні загрози фінансовій безпеці пов'язані з інтернаціоналізацією й глобалізацією світового господарства, то внутрішні загрози зароджуються переважно через нестабільність і незбалансованість національної фінансової системи та її окремих підсистем, неадекватну фінансово-економічну політику, елементарні прорахунки й зловживання органів влади та управління. Так, з підвищенням ступеня інтеграції України у світове господарство загрози сталого функціонування національної фінансової системи, пов'язані з фінансовою глобалізацією, посилюються через нерозвиненість фінансової інфраструктури, невисокий рівень капіталізації банківської системи, невеликі обсяги довгострокового банківського кредитування та дисбаланс у розвитку окремих секторів фінансового ринку, низький рівень інвестиційної діяльності, недостатнє опрацювання фінансового законодавства, високий рівень фінансової злочинності, брак інвестицій у різні галузі економіки, насамперед пов'язаний з низькою конкурентоспроможністю і слабким інноваційним потенціалом тощо.

Основні зовнішні та внутрішні загрози фінансово-бюджетній безпеці України

Джерела загроз		Перелік основних загроз	
Внутрішні загрози	Національна економіка	Деформованість національної економіки, ресурсна спрямованість наповнюваності бюджету	
		Низький внесок інвестицій у реальний сектор економіки, вплив інфляційних процесів	
		Зростання диференціації рівня соціально-економічного розвитку регіонів	
		Можливість великомасштабного витоку капіталів за кордон, відтік капіталу з реального сектору економіки	
	Бюджетна система	Неякісне бюджетне планування	
		Нестабільність зростання доходів бюджетів	
		Неефективне і нецільове витрачання бюджетних коштів	
		Різка зміна динаміки обсягів дефіциту (профіциту) бюджетів	
		Невідлагодженість механізму виконання бюджету	
	Адміністративна та правова система	Високий рівень корупції, нераціональне використання державного майна	
		Низька якість податкового адміністрування	
		Незадовільний стан фінансово-бюджетної дисципліни	
		Недосконалість бюджетно-правової бази	
		Розбіжності між органами управління різних рівнів влади при розподілі та використанні бюджетних ресурсів	
		Недофінансування підприємств і організацій	
	Бюджетна політика	Перенесення бюджетного тягаря з національного рівня на регіональний при низькій частці фінансових ресурсів регіональних бюджетів	
		Брак і нераціональне використання резервних бюджетних ресурсів	
		Низький рівень бюджетної підтримки розвитку науково-інноваційної діяльності	
	Зовнішні загрози	Світова економічна система	Глобальне наростання нестабільності світової економічної системи, виникнення неконтрольованих кризових тенденцій у світовій економіці
			Глобальне нарощування нестабільності світової економічної системи, виникнення неконтрольованих кризових тенденцій у світовій економіці
Посилення економічної конкуренції між країнами в рамках становлення єдиної неокapіталістичної світової системи			
Світова економічна система		Сукупний вплив світових товарних і фінансових ринків на вітчизняну економіку в умовах її відкритості та незахищеності	
Світовий фінансовий ринок		Нездатність сучасних міжнародних фінансових інститутів контролювати кризові процеси на світовому ринку	
		Збільшення кількості офшорних фінансових центрів	
		Постійне зростання маси зовнішніх потоків капіталів, що володіють високою мобільністю і непередбачуваністю	
		Надмірна залежність національної економіки (в т. ч. її бюджетного сектору) від іноземних короткострокових інвестицій	

Визначено, що державне регулювання кредитно-банківських інструментів є системою заходів, за допомогою яких держава через центральний банк забезпечує стабільне й безпечне функціонування банків, запобігає дестабілізуючим процесам у банківському секторі, контролює процеси злиття та поглинання в ньому. Основною євроінтеграційною формою об'єднання, у тому числі банків, традиційно є не злиття та поглинання, а стратегічні альянси, за яких компанії об'єднують свої ресурси й зусилля для досягнення спільних цілей, не поступаючись при цьому власною незалежністю. При цій формі реалізовано такі «європейські принципи», як самостійність у веденні бізнесу й прагнення до кооперації. Особливо для країн континентальної Європи завжди була характерна тенденція формування місцевими та регіональними банками груп (а також спілок або банківських клубів), здатних ефективно конкурувати з національними «ключовими» банками. У зв'язку із цим розвинуто підхід до формування державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання в умовах євроінтеграції, який базується на таких принципах: міжнародного маркетингу (спрямованого на розвиток мереж філій по всьому світу та освоєння нових інформаційних технологій); міжнародний форфейтинг (дає можливість організаціям, компаніям і країнам навіть під час інфляції, дефолту й кризи підтримувати міжнародну торгівлю та здійснювати товарообіг); державне регулювання страхової діяльності (прийняття законодавчих актів, що регулюють страхування; установлення правил ліцензування та вимог до розміщення страхових резервів; створення особливого правового механізму).

Констатовано, що державний фінансовий контроль (ДФК) – одна з важливих функцій державного управління, яка спрямована на виявлення відхилень від прийнятих стандартів законності, доцільності й ефективності управління фінансовими ресурсами та іншою державною власністю, а за наявності таких відхилень – на своєчасне вжиття відповідних коригувальних і превентивних заходів. Ефективне використання державних фінансових коштів і матеріальних ресурсів є умовою нормальної господарської діяльності, здійснення державних соціально-економічних програм і забезпечення економічної безпеки країни, а зрештою, стабільності держави.

У зв'язку із цим запропоновано прийняття закону про Концепцію єдиної системи державного фінансового контролю, який покликаний визначити методологічні засади формування й функціонування єдиної системи державного фінансового контролю в країні в інтересах її національної безпеки. Його завдання має полягати в стратегічному представленні державного фінансового контролю. У ньому повинен бути закріплений комплексний і системний характер вирішення всіх питань, що виникають у цій сфері. Концепція повинна бути розроблена на основі системної методології й функціонального підходу з урахуванням вітчизняного та зарубіжного досвіду. При цьому важливо також мати на увазі, що в разі розробки й прийняття закону про державний фінансовий контроль в умовах відсутності ретельно продуманої Концепції контролю надзвичайно велика небезпека перекошу в бік або надмірної його жорсткості, або необґрунтованого лібералізму, що може дуже дорого коштувати національній безпеці країни. Основні зусилля в законотворчій роботі повинні бути зосереджені на створенні Концепції єдиної системи державного фінансового контролю в країні.

У третьому розділі – «Напрями державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання» – сформовано інституційно-правовий механізм регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання; розвинуто функціонально-цільовий механізм державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання; обґрунтовано організаційно-економічний механізм державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання.

Визначено, що держава є головним соціальним інститутом забезпечення безпеки особистості й суспільства. Для реалізації своєї функції захисту національних інтересів державні органи повинні наділитися певними повноваженнями, ресурсами, силами та засобами. Щоб саме держава не стала джерелом загроз національній безпеці, всі її органи повинні діяти відповідно до Закону України «Про національну безпеку України», це найважливіший принцип функціонування системи забезпечення національної безпеки.

Зазначено, що створення об'єднаної фінансової структури дає змогу також подолати деякі законодавчі перешкоди. Для страхових компаній зазвичай існує заборона на розміщення резервів у кредити й акції, тому банківський бізнес є привабливим для страхових компаній з погляду можливості управління своїми страховими резервами (рис. 3).

Рис. 3. Механізм державного регулювання страховими та фінансовими резервами для забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання

Розглянуто державне приватне партнерство як відносно нову форму участі держави в комерційній діяльності, хоча варто визнати, що відсутність системи нормативно-правового регулювання цього виду суб'єкта не дає змоги зарахувати його до переліку юридичних осіб, і, з юридичної точки зору, ця форма взаємодії держави та бізнесу будується на договірних засадах спільної діяльності. Подібне юридичне трактування має на увазі під ДПП конструктивну взаємодію влади та бізнесу не тільки в економіці, а й у політиці, культурі, науці тощо.

Враховуючи різницю в обсязі участі держави в статутному капіталі, у сфері впливу на прийняття рішень, пов'язаних зі здійсненням діяльності, потрібно формувати методичні рекомендації з вибудовування фінансово-податкової політики з метою забезпечення економічної безпеки держави в зовнішній торгівлі. Особливістю участі держави і її суб'єктів можуть бути також власне зовнішньоторговельні відносини, які можуть зачіпати інші складові економічної безпеки, наприклад, енергетичну, оборонну, оборонно-промислову та інші безпеки.

Запропоновано виділити такі складові методичного підходу:

1. Податкова юрисдикція суб'єкта господарювання, що здійснює обчислення й розподіл прибутку.
2. Податкове резидентство суб'єкта господарювання, на чюю користь проводиться розподіл прибутку.
3. Подальша спрямованість розподіленого прибутку.
4. Правовий статус суб'єкта господарювання, на чюю користь проводиться розподіл прибутку.
5. Спрямованість інвестування розподіленого прибутку на користь національного податкового резидента (іноземного).
6. Конкретна мета інвестування: короткострокове кредитування, закупівля технологій, довгострокове інвестування в матеріальні активи, цінні папери тощо.
7. Спрямованість діяльності особи, на чюю користь проводиться інвестування розподіленого прибутку тощо.

Окреслено перспективи введення в законодавство норм про контролювання іноземних компаній, де існує необхідність забезпечення ефективного податкового адміністрування в частині отримання податковими органами необхідної інформації й вироблення податковими органами заходів щодо податкового контролю, а також визначення додаткових контролюючих функцій податковими та митними органами, у межах взаємодії з подібними службами інших країн, встановлених двосторонніми та багатосторонніми договорами про обмін інформацією з податкових питань у сфері митного регулювання зовнішньоторговельних відносин.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено вирішення важливого наукового завдання обґрунтування теоретичних і методологічних засад, розробки науково-практичних рекомендацій щодо формування державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання. За результатами дослідження сформульовано такі висновки.

1. Інтерес до фінансової безпеки визначається роллю самих фінансів і фінансової системи держави, а також тим впливом, який вони чинять на економічний розвиток країни. Уточнено зміст державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання в дуальній єдності внутрішніх інтересів держави (накладення мораторію на видачу валютних вкладів валютою вкладу або обмеження добової суми на зняття готівки) та приватних, а саме: банківської безпеки (концентрація банківського капіталу), фондового ринку (безпека ринку як державних цінних паперів, так і ринку корпоративних цінних паперів, безпека біржового та позабіржового ринків, учасників депозитарної системи, посередників), валютно-

грошової безпеки (забезпечення внутрішньої й зовнішньої захищеності національної валюти, її стабільності), безпеки позабюджетних фондів (грошових фондів, які перебувають у розпорядженні центральних і місцевих органів влади та призначені для фінансування суспільних потреб цільового характеру), – що забезпечить запобігання й нейтралізацію реальних та потенційних загроз національним інтересам.

2. Ефективне державне регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання можливе лише на основі активної фінансової політики, яка являє собою сукупність рішень, що приймаються суб'єктами економіки з приводу формування, розподілу й перерозподілу, а також використання коштів відповідно до поточних і стратегічних завдань цього суб'єкта. Удосконалено системний підхід до забезпечення державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання як власної фінансової стратегії, яка містить дві взаємопов'язані підсистеми, а саме: загальнодержавні фінанси (забезпечують потреби розширеного відтворення на рівні народного господарства в цілому) і фінанси господарюючих суб'єктів (використовуються для забезпечення відтворювального процесу грошовими коштами на мікрорівні), що передбачає застосування граничних значень індикаторів фінансової безпеки держави у сфері грошового обігу; платіжно-розрахунковій сфері; банківській сфері; страховій сфері; бюджетній сфері, що забезпечить стабільне фінансування суспільних потреб і перерозподіл грошових коштів в економіці.

3. У Державній стратегії забезпечення державного регулювання фінансової безпеки зазначено, що без забезпечення заданого рівня критеріїв фінансової безпеки практично неможливо вирішити жодне із завдань, що стоять перед країною, як у внутрішньодержавному, так і в міжнародному плані. Обґрунтовано методичні підходи до оцінювання ефективності реалізації державного регулювання фінансової безпеки, що передбачають збереження експортно-сировинної моделі розвитку країни, враховуючи національні інтереси на засадах захищеності, а саме: особистості, соціально-економічної, військово-політичної стабільності суспільства, збереження цілісності держави, – що забезпечить розвиток цільової підтримки експортно-орієнтованих виробництв, застосування інструментів стимулювання зовнішньофінансової діяльності малого й середнього бізнесу.

4. Процес фінансової глобалізації супроводжується державним дерегулюванням, якому властиво послаблення регулятивної функції держави й зниження рівня ефективності застосування державних обмежень у фінансовій сфері. Удосконалено концептуальні положення фінансово-бюджетної безпеки, що передбачають механізм державного управління ризиками у фінансовій сфері за напрямками: бюджетно-податкове регулювання (забезпечення відповідними фінансовими ресурсами наявної державної програми соціально-економічного розвитку); грошово-кредитно-банківська система (зміна грошової маси, процентних ставок, бюджетне стимулювання); валютно-грошова політика (макроекономічна стабілізація), – що забезпечить захист національних інтересів держави в разі виникнення та поглиблення загроз у фінансовій сфері.

5. Основною європейською формою об'єднання, у тому числі банків, традиційно є не злиття й поглинання, а стратегічні альянси, за яких компанії об'єднують свої ресурси та зусилля для досягнення спільних цілей, не поступаючись

при цьому власною незалежністю. При цій формі інтеграції реалізовано такі «європейські принципи», як самостійність у веденні бізнесу й прагнення до кооперації. Розвинуто підхід до формування державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання в умовах євроінтеграції, який, на відміну від раніше існуючого, базується на принципах: міжнародного маркетингу; міжнародного форфейтингу; державного регулювання страхової діяльності, що забезпечить інтеграцію в світову економіку завдяки концентрації банківського капіталу за допомогою злиття та поглинання.

6. Ефективне використання державних фінансових коштів і матеріальних ресурсів є умовою нормальної господарської діяльності, здійснення державних соціально-економічних програм і забезпечення економічної безпеки країни, зрештою, стабільності держави. Запропоновано визначення державного фінансового контролю як системи заходів, спрямованих на виявлення відхилень від прийнятих стандартів законності (означає неухильне й точне дотримання норм і правил, встановлених чинним законодавством, усіма органами), доцільності (єдність правових основ контрольно-ревізійної та експертно-аналітичної діяльності, здійснюваної в межах державного фінансового контролю) й ефективності (санкції, що передбачають заходи впливу на правопорушника) управління фінансовими ресурсами та іншою державною власністю, а за наявності таких відхилень – на своєчасне вжиття відповідних коригувальних і превентивних заходів з метою вдосконалення елементів державного фінансового контролю, які базуються на виявленні відхилень, доцільності, ефективності управління фінансовими ресурсами. Ефективне використання державних фінансових коштів і матеріальних ресурсів є умовою ефективної господарської діяльності, реалізації державних соціально-економічних програм і забезпечення економічної безпеки країни, а в кінцевому підсумку – стабільності держави.

7. Держава є головним соціальним інститутом забезпечення безпеки особистості й суспільства. Для реалізації своєї функції – захисту національних інтересів – державні органи повинні бути наділені певними повноваженнями, ресурсами, силами й засобами. Обґрунтовано інституційно-правовий механізм регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання шляхом доцільності створення Єдиної інформаційної системи, яка базується на синтезі принципів державного управління фондовим ринком та компонентів, а саме: інституційного; правового (основи взаємодії банківської системи з державними органами банківського, валютного, фінансового контролю); інформаційного (відомості про надходження доходів і виконання різних рівнів бюджету; відомості про податковий облік платників податків; відомості про податкові правопорушення; відомості про сплату різних митних платежів).

8. Розвинуто функціонально-цільовий механізм державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання за такими складовими: функціонально-цільовою (посилення вимог до систем страхування ризиків з різних видів діяльності кредитних установ, збільшення ролі саморегульованих організацій банківського співтовариства, пріоритетність розвитку національних банків, регулювання банківського аудиту на законодавчому рівні, дотримання принципів соціальних

зобов'язань держави); організаційно-економічною (фінансове забезпечення соціальної діяльності держави; диференційоване застосування регулюючих механізмів грошово-кредитної політики); транснаціоналізацією (об'єднання капіталів, злиття, взаємне придбання активів, створення глобальних маркетингових конкурентних стратегій, систем глобальних кореспондентських відносин та рахунків).

9. Значення розвитку економіки країни у сфері зовнішньої торгівлі з метою забезпечення економічної безпеки важко переоцінити. Одним з фінансових ресурсів, що сприяють соціально-економічному розвитку держави, є формування інвестиційних коштів у вигляді свого роду резерву для вкладення в економічну діяльність. Обґрунтовано організаційно-економічний механізм державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання, який базується на зовнішньоторговельній інтеграції. Конкретизована реальна форма досконалої конкуренції, головний критерій якої покладено в основу формування й здійснення науково обґрунтованої економічної політики конкуренції. Обґрунтовано вдосконалення оподаткування зовнішньої торгівлі у сфері митного регулювання шляхом застосування системного або змішаного підходу, що враховує переваги й недоліки всіх концепцій з метою захисту національних економічних і фінансових інтересів держави.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Публікації, що висвітлюють основні наукові результати дисертації

Статті в наукових фахових виданнях України, що включені до міжнародних наукометричних баз даних

1. Целуйко О. І. Особливості державного фінансового контролю в забезпеченні національної безпеки України. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2018. № 4. URL: www.dy.nauka.com.ua/pdf/4_2018/100.pdf.

2. Целуйко О. І. Основні напрямки фінансової безпеки в межах здійснення фінансового контролю. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. № 4. URL: www.dy.nauka.com.ua/pdf/4_2019/92.pdf.

3. Целуйко О. І. Особливості державного регулювання фінансової безпеки, як фактора забезпечення національних інтересів державні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 9. С. 143–146.

4. Целуйко О. І. Особливості державного регулювання банківської системи в умовах євроінтеграції. *Право та державне управління*. 2021. № 1. С. 262–270. doi.org/10.32840/pdu.2021.1.39.

5. Целуйко О. І. Механізми державного регулювання ринкової капіталізації банківської системи. *Право та державне управління*. 2021. № 2. С. 221–227.

Стаття в зарубіжному періодичному науковому виданні

6. Tseluiko O. I. Functioning of state regulation of financial security in the field of foreign trade. *Knowledge, Education, Law, Management*. 2020. № 27 (28). P. 28–33.

Публікації, що додатково відображають наукові результати дисертації

та засвідчують обов'язкову апробацію матеріалів дисертації

Матеріали конференцій

7. Целуйко О. І. Системний підхід в забезпеченні державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання. *Стійкий розвиток національної*

економіки: актуальні проблеми та механізми забезпечення : матеріали V Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (27 квітня 2021 р.) / Міністерство освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського. Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2021. С. 206–210.

8. Целуйко О. І. Сутність та зміст фінансової безпеки країни. *Шляхи забезпечення стабілізації економіки в умовах пандемії* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 30 квітня 2021 р.). Одеса : Східноєвропейський центр наукових досліджень, 2021. С. 61–64.

9. Целуйко О. І. Місце фінансової безпеки як ключової ланки сталого розвитку країни. *Соціально-відповідальне суспільство: реалії, виклики, перспективи* : матеріали Всеукр. наук. конф. студентів, аспірантів та молодих вчених (14 травня 2021 р.) / за заг. ред. Г. В. Ортіної. Мелітополь : ФОП Однорог Т. В., 2021. С. 33–36.

АНОТАЦІЯ

Целуйко О. І. Механізми державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління. – Класичний приватний університет, Запоріжжя, 2021.

Дисертація присвячена обґрунтуванню теоретичних і методологічних засад, розробці науково-практичних рекомендацій щодо формування механізмів державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання.

Розглянуто зміст державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання. Удосконалено системний підхід до забезпечення державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання. Обґрунтовано методичні підходи до оцінювання ефективності реалізації державного регулювання фінансової безпеки. Удосконалено концептуальні положення щодо фінансово-бюджетної безпеки. Розвинуто підхід до формування державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання в умовах євроінтеграції. Удосконалено елементи державного фінансового контролю. Сформовано інституційно-правовий механізм регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання. Розвинуто функціонально-цільовий механізм державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання. Обґрунтовано організаційно-економічний механізм державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання.

Ключові слова: державне регулювання, фінансова безпека, суб'єкти господарювання, фінансова стратегія, державне управління, соціальні зобов'язання держави, механізми, зовнішньоторговельні інтеграції, євроінтеграційна модель, інтереси держави, національні інтереси, збереження цілісності держави, цільова підтримка.

АННОТАЦИЯ

Целуйко А. И. Механизмы государственного регулирования финансовой безопасности субъектов хозяйствования. – Квалификационная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата наук по государственному управлению по специальности 25.00.02 – механизмы государственного управления. – Классический приватный университет, Запорожье, 2021.

Диссертация посвящена обоснованию теоретических и методологических основ, разработке научно-практических рекомендаций по формированию механизмов государственного регулирования финансовой безопасности субъектов хозяйствования.

Рассмотрено содержание государственного регулирования финансовой безопасности субъектов хозяйствования. Усовершенствован системный подход к обеспечению государственного регулирования финансовой безопасности субъектов хозяйствования. Обоснованы методические подходы к оценке эффективности реализации государственного регулирования финансовой безопасности. Усовершенствовано концептуальное положение финансово-бюджетной безопасности. Получил развитие подход к формированию государственного регулирования финансовой безопасности субъектов хозяйствования в условиях евроинтеграции. Усовершенствованы элементы государственного контроля. Сформирован институционально-правовой механизм регулирования финансовой безопасности субъектов хозяйствования. Развита функционально-целевая механизм государственного регулирования финансовой безопасности субъектов хозяйствования. Обоснован организационно-экономический механизм государственного регулирования финансовой безопасности субъектов хозяйствования.

Ключевые слова: государственное регулирование, финансовая безопасность, субъекты хозяйствования, финансовая стратегия, государственное управление, социальные обязательства государства, механизмы, внешнеторговые интеграции, евроинтеграционная модель, интересы государства, национальные интересы, сохранение целостности государства, целевая поддержка.

SUMMARY

Tseluiko O. I. Mechanisms of state regulation of financial security of economic entities. – Qualifying scientific work as a manuscript.

The dissertation on competition of a scientific degree of the candidate of sciences in public administration on a specialty 25.00.02 – local government. – Classical Private University, Zaporozhye, 2021.

The dissertation is devoted to the substantiation of the theoretical and methodological foundations, the development of scientific and practical recommendations for the formation of mechanisms of state regulation of the financial security of business entities.

The work clarified the conceptual and categorical apparatus of the study by supplementing and clarifying the content of the concepts, namely: the concept of state regulation of the financial security of business entities in the dual unity of the internal

interests of the state (imposing a moratorium on the issuance of, namely: banking security (concentration of bank capital), the stock market (security of the market for both government securities and the corporate securities market, security of the exchange and over-the-counter markets, participants in the depository system, intermediaries), monetary security (ensuring internal and external security of the national currency, its stability), the security of off-budget funds (security of funds that are at the disposal of central and local authorities and are intended to finance public needs of a targeted nature), ensure it prevention and neutralization of real and potential contaminants with national interests.

The systematic approach to ensuring state regulation of the financial security of business entities, as its own financial strategy, has been improved; it contains two interrelated subsystems, namely: general state finance (provide the needs of expanded reproduction at the level of the national economy as a whole) and finance of business entities (used to ensure the reproduction process with monetary funds at the macro level), which provides for the use of the limit values of indicators of the financial security of the state: in the sphere of monetary circulation; payment and settlement area; in the banking sector; in the insurance sector, will provide stable financing of public needs and the redistribution of funds in the economy.

Substantiated are methodological approaches to assessing the effectiveness of the implementation of state regulation of financial security, providing for the preservation of the export-raw material model of the country's development, taking into account national interests on the basis of security, namely: individuals (ensuring constitutional rights, freedom, dignity), socio-economic (decent quality and standard of living of citizens), military-political stability of society (military-defense, security of the state), preservation of the integrity of the state (sovereignty, territorial integrity), which will ensure the development of targeted support for export-oriented industries, the use of tools to stimulate foreign economic financial activities of small and medium-sized businesses.

The conceptual provisions of financial and budgetary security have been improved, providing for a mechanism for state risk management in the financial sector in the following areas: fiscal regulation (provision of appropriate financial resources for the existing state program of socio-economic development); monetary and banking system (changes in the money supply, interest rates, budgetary incentives); monetary policy (macroeconomic stabilization), which will ensure the protection of the national interests of the state in the event of the emergence and deepening of threats in the financial sphere.

An approach to the formation of state regulation of financial security of business entities in the context of European integration has been developed, which, in contrast to the previously existing one, is based on the principles of: international marketing (aimed at developing branch networks around the world and mastering new information technologies); international forfaiting (allows organizations, companies and countries to maintain international trade and trade even during inflation, default and crisis); state regulation of insurance activities (the adoption of legislative acts regulating insurance, the establishment of licensing rules and requirements for the placement of insurance reserves, the creation of a special legal mechanism that ensures the supervision of the operation of insurance organizations), which will ensure integration into the world economy through the concentration of bank capital through mergers and acquisitions.

The elements of state financial control have been improved, in contrast to the previously existing one, based on the identification of deviations, expediency, efficiency of financial resources management, due to the synthesis of principles: legality; independence); objectivity; responsibility; transparency of consistency, will ensure financial stability and security of the country, achieve the strategic goals of the state, improve the quality of life of the population, reform the public finance management system.

An institutional and legal mechanism for regulating the financial security of business entities has been formed, due to the creation of a Unified Information System based on the synthesis of the principles of state management of the stock market (publicity, requirements for the issue and financial support of various types of securities; functionality – the unification of all bodies based on national interests) and components, namely: institutional (the system of state bodies and institutions that ensure the financial security of the state); legal (the basis for the interaction of the banking system with state bodies of banking, currency, financial control); informational (information on the receipt of income and the implementation of various levels of the budget, information on tax accounting of taxpayers, information on tax violations, information on the payment of various customs payments).

A functional-target mechanism of state regulation of the financial security of business entities has been developed in the following components: functional-target (strengthening of requirements for risk insurance systems for various types of activities of credit institutions, an increase in the role of self-regulatory organizations of the banking community, priority of the development of national banks, regulation of bank audit at the legislative level, observance of the principles of social obligations of the state) organizational and economic (financial support of social activities of the state; differentiated application of regulatory mechanisms of monetary policy); transnationalization (pooling of capitals, mergers, mutual acquisitions of assets, creation of global marketing competitive strategies, systems of global correspondent relations and accounts)

The organizational and economic mechanism of state regulation of the financial security of business entities, in contrast to the existing one, is based on foreign trade integration based on the synthesis of a preferential model (increasing the attractiveness of border regions for entrepreneurial activity with the help of preferential visa, customs and tax regimes) and the European integration model (implementation and coordination foreign trade, tax, credit and other aspects of macroeconomic policy of the EU, in the creation of effective payment, customs, currency, economic unions).

Key words: state regulation, financial security, economic entities, financial strategy, public administration, social obligations of the state, mechanisms, foreign trade integration, European integration model, state interests, national interests, preservation of state integrity, targeted support.

ЦЕЛУЙКО ОЛЕКСІЙ ІВАНОВИЧ

**МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ
СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ**

25.00.02 – механізми державного управління

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління

Підписано до друку 18.08.2021.

Формат 60×84/16. Папір офсетний. Друк цифровий. Гарнітура Times.
Умовн.-друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 0,9. Тираж 150 пр. Зам. № 04-2021/22АБ.

Видавець та виготовлювач
Класичний приватний університет
69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70Б
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК, № 3321 від 25.11.2008